

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33 E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

Міністерство юстиції України

**Офіс Генерального прокурора
(до відома)**

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Статтею 3 Конституції України визначено, що людина, її життя і здоров'я є найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини і громадянина закріплено у Розділі II Конституції України та, відповідно до статті 22 Основного Закону України, не є вичерпними, гарантуються і не можуть бути скасовані.

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина, метою якого є:

захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України;

додержання та повага до прав і свобод людини і громадянина у відносинах, що виникають між юридичними особами публічного та приватного права, а також фізичними особами, які перебувають на території України, у випадках, передбачених окремим законом;

запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню;

сприяння приведенню законодавства України про права і свободи людини і громадянина у відповідність до Конституції України, міжнародних стандартів у цій сфері.

Мною, у зв'язку із здійсненням на підставі статей 13 та 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захисту прав кожного на території України, виконанням функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ)

відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання виявлено грубі порушення прав людини на захист від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання у діяльності державної установи «Ладизинська виправна колонія (№ 39)» (далі – ВК, колонія, установа), у якій на час відвідування НПМ утримувались 274 засуджених.

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України визначено, що ніхто не повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань чи інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Згідно з положеннями частини 3 статті 50 Кримінального кодексу України покарання не має на меті завдати фізичних страждань або принизити людську гідність.

Частиною 1 статті 8 Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК України) серед основних прав засуджених визначено право на гуманне ставлення до них та на повагу їх людської гідності; засуджені не повинні підлягати жорстокому, нелюдському або такому, що принижує їх гідність, поводженню.

Під час здійснення 20 липня 2023 року відвідування ВК, для виконання функцій національного превентивного механізму, встановлено що в установі не дотримується норма площі на одного засудженого у секторі для осіб, засуджених до довічного позбавлення волі.

Частиною 1 статті 115 КВК України, правилом 10 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями та пунктом 18.1 Європейських пенітенціарних правил передбачено, що норма жилої площі на одного засудженого не може бути меншою 4 м².

Під час відвідування сектору для осіб, засуджених до довічного позбавлення волі, встановлено, що сектор нараховує 33 основних за функціональною ознакою приміщень (камер), площа яких складає 230 м² та розрахований на одночасне тримання 49 засуджених.

Однак на час відвідування у секторі для осіб, засуджених до довічного позбавлення волі, утримувалось 64 засуджені особи.

Зокрема у камерному приміщенні № 9 проживало 2 особи, у той час, як площа зазначеного приміщення складала 5,3 м² (на час відвідування фактична площа на одного засудженого 2,65 м²).

В камерному приміщенні № 6 утримувалося 3 особи, в той час, як площа зазначеного приміщення складає 5,3 м², відповідно на одного засудженого припадає 1,7 м².

Аналогічні факти також виявлені у камерних приміщеннях №№ 4, 5, 7, 8, 12, 16, 17, 22, 23, 25, 26, 29.

У пункті 13 сьомої загальної доповіді [СРТ/Inf (97) 10] Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню (далі – КЗК) зазначено, що проблема із переповненими житловими приміщеннями призводить до негігієнічних умов, постійної відсутності приватності, перезавантаження медичних служб та інфраструктури установи і тому потребує виправлення.

Європейським судом з прав людини також неодноразово констатувались порушення статті 3 (заборона катування) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку переповненістю та незабезпеченням належної житлової площі на одного засудженого («Горбатенко проти України», «Сукачов проти України», «Яковенко проти України»).

Невжиття заходів щодо виконання рекомендацій КЗК та незабезпечення в установі належної житлової площі на одного засудженого буде призводити до чергових заяв проти України до Європейського суду з прав людини на підставі порушень статті 3 Конвенції та призначення виплат значної суми коштів, як моральної компенсації за перебування у таких умовах.

У ході відвідування установи до представників групи НПМ надходили звернення від засуджених щодо упередженого, на їх думку, ставлення до них з боку працівників ВК та порушення їх прав на повагу до людської гідності.

Зокрема, засуджені скаржилися на те, що деякі працівники установи висловлюються грубо, зверхньо, зі зневагою.

Крім того, до представників групи НПМ надходили скарги від засуджених щодо застосування службовими особами установи фізичної сили та, в подальшому, відмови у фіксації тілесних ушкоджень медичними працівниками. Про зазначене може свідчити той факт, що протягом 2022-2023 років в установі не було зафіксовано жодного випадку отримання засудженими тілесних ушкоджень.

Разом з цим, звернутись зі скаргою до правоохоронних органів засуджені також не мали змоги.

Практика застосування фізичної сили з боку названих засудженими посадових осіб установи зафіксована представниками громадськості ще в 2021 році <https://khpg.org/1608809128>, проте належних висновків керівництвом установи та правоохоронними органами зроблено не було.

В камерному приміщенні № 6 сектору для осіб, засуджених до довічного позбавлення волі засуджений Н. хворіє на псоріаз і скаржився на ненадання йому

медичної допомоги. З медичної документації та спілкування з лікарями можна дійти висновку, що людина засуджена до довічного позбавлення волі, відчуває фізичні і моральні страждання і йому не надається належна медична допомога.

Незважаючи на наявність в установі результатів санітарно-мікробіологічного дослідження питної води (вода відповідає нормам), виданих 27.06.2023 відокремленим структурним підрозділом Гайсинського районного відділу державної установи «Вінницький обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України», до представників групи НПМ надходили численні скарги від засуджених щодо якості питної води та неможливості її споживання через забрудненість. На підтвердження цього засудженими було продемонстровано, що вода з кранів тече забруднена. З метою її споживання засуджені змушені використовувати саморобні фільтри та відстоювати воду, однак після відстоювання у воді з'являється багато осаду.

За інформацією, отриманою від адміністрації установи, зазначені проблеми виникають у зв'язку з застарілою системою водогону та необхідністю її заміни.

Група НПМ, яка працювала в медичній частині установи, зафіксувала масові погіршення стану здоров'я засуджених (захворювання шлунково-кишкового тракту). Погіршення стану здоров'я, ймовірно є наслідком вживання води з централізованого водопостачання.

В установі функціонують 3 гуртожитки відділень соціально-психологічної служби, в яких на день відвідування проживало 200 засуджених. При відвідуванні зазначених гуртожитків встановлено, що умови проживання засуджених в них є незадовільними, оскільки в кожному з них функціонує лише по одному санітарному вузлу, які не здатні забезпечити потреби всіх засуджених.

У зв'язку з цим засуджені вимушені користуватися туалетом на вулиці, який перебуває в антисанітарному стані та потребує якнайшвидшого капітального ремонту.

Приміщення зазначених туалетів не обладнано дверцятами, що може розцінюватися як поведження, що принижує людську гідність.

Засуджений Х., що утримувався в камерному приміщенні № 6 сектору для осіб, засуджених до довічного позбавлення волі, скаржився, що через ампутовану ногу та вузький і незручний санвузол має проблеми із справлянням природніх потреб. Для того, щоб ходити в туалет, був змушений виготовити саморобний пристрій.

Крім того, засуджені також масово скаржилися на систематичне тривале відключення електроенергії протягом світового дня.

У порушення вимог пункту 3.19.5. Положення про організацію лазне-прального обслуговування осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, затвердженого наказом Міністерства юстиції України № 849/5 від 08.06.2021 (далі – Положення), в установі не функціонує дезінфекційна камера, в результаті чого дезінфекція (дезінсекція) верхнього одягу та постільних речей (подушки, матраци, ковдри) засуджених не проводиться. Журнал дезінфекції (дезінсекції) одягу та постільних речей в

дезінфекційних камерах, передбачений пунктом 3.19.7. Положення, в установі відсутній.

Крім того, в ході відвідування виявлені численні факти неналежного ведення службових журналів та книг, передбачених Положенням, а саме невнесення необхідної інформації, внесення недостовірної інформації тощо, що в подальшому унеможливило встановлення факту надання відповідних послуг у лазні установи.

Зокрема, до Книги обліку відвідування лазні установи була внесена наперед інформація про миття засуджених 28.07.2023 (відвідування проводилось 20.07.2023).

У приміщенні лазні, у порушення пункту 2.11. Положення, відсутня примусова припливно-витяжна система вентиляції.

У приміщенні лазні установи також не дотримується право на приватність. Так, порушується вимога правила 19.3 Європейських пенітенціарних правил через відсутність шторок на душових перегородках.

В установі порушуються вимоги Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417 (далі – Правила пожежної безпеки).

Зокрема, розетки та подовжувачі, якими користуються засуджені, перебувають у незадовільному стані: електродроти оголені, з'єднання жил проводів здійснено без ізоляції, що може призвести до ураження ув'язнених електричним струмом та становить загрозу для життя та здоров'я утримуваних осіб та персоналу установи.

У дільниці сувенірних виробів виробничої майстерні виявлено вогнегасник, який вчасно не пройшов технічне обслуговування.

Приміщення туалету гуртожитку № 1 (відділення соціально-психологічної служби № 3 та № 4) перебуває в аварійному стані, що може призвести, у разі неконтрольованої руйнації, до травмування утримуваних осіб. Зі слів засуджених вони постійно змушені ним користуватись.

Відповідно до Порядку організації надання засудженим доступу до глобальної мережі Інтернет, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 19.10.2017 № 3233/5 (далі – Порядок), засудженим надається послуга доступу до Інтернету, користування засобами IP-телефонії та використання засобів відеозв'язку через мережу Інтернет. Для організації надання засудженим послуг доступу до мережі Інтернет в установі обладнано інтернет-клас.

Однак, незважаючи на наявність інтернет-класу в установі, засуджені не мають змоги скористатись ним, оскільки зазначена послуга фактично не надається.

Так, згідно інформації, отриманої від Департаменту з питань виконання кримінальних покарань, протягом 2022-2023 років з установи не було надіслано жодного електронного звернення. Протягом 2022 року правом на користування Інтернетом скористувалось лише 10 засуджених, протягом 2023 року – 12 засуджених.

Більшість засуджених взагалі не поінформовані про можливість отримання послуги доступу до глобальної мережі Інтернет та надсилання електронних звернень, не ознайомлені із Правилами внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, затвердженими наказом Міністерства юстиції України від 28.08.2018 № 2823/5, щодо надсилання кореспонденції, яка не підлягає перегляду: Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини, Європейському суду з прав людини, а також іншим відповідним органам міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна, уповноваженим особам таких міжнародних організацій, до суду та прокурору, захиснику в кримінальному провадженні.

Крім того, у порушення вимог пункту 3 Порядку, засудженим, які проживають в звичайних житлових приміщеннях (відділеннях соціально-психологічної служби) та мають власні планшети, послуга доступу до Інтернету не надається, в результаті чого неможливо здійснити відправлення електронних звернень та виникає можливість зловживань правами засуджених з боку персоналу установи.

Факти порушень прав засуджених на подання заяви вже знайшли своє відображення в рішеннях Європейського суду з прав людини (справа «Тросін проти України»), який також зазначав, що засуджені перебувають в особливо вразливому становищі, оскільки їх листування із судом і з рештою зовнішнього світу залежить від адміністрації установ виконання покарань.

Статтею 8 КВК України передбачено, що засуджені мають право на оплачувану працю згідно із законодавством про працю.

У ході опитування засуджених, здійсненого за відсутності третіх осіб та за умов, що виключають можливість прослуховування чи підслуховування встановлено, що адміністрація установи працюєвикористовує засуджених на посадах працівників відділення господарчого обслуговування без оплати праці.

Так, зі слів працівників установи, у ідальні ВК працює більше 10 засуджених, з них отримують заробітну плату лише 5 осіб, решта працюєвикористовується відповідно до пункту 5 статті 118 Кримінально-виконавчого кодексу України без оплати праці.

Зі слів засуджених, робочий день таких працівників в годинному вимірі не відрізняється від тих працівників, які за свою роботу отримують заробітну плату.

Таким чином, період працюєвлаштування в установі робітникам, які працюєвикористовується відповідно до пункту 5 статті 118 Кримінально-виконавчого кодексу України без оплати праці, не буде включено до стажу роботи засудженого, який відповідно до статті 12 Закону України «Про пенсійне забезпечення» має бути не менше 25 років для призначення пенсій за віком.

Крім того, за договорами з замовником ціни на вартість робіт значно занижені, та, як наслідок, засуджені отримують занадто малу заробітну плату.

Так, згідно договору про надання послуг № 1756, між фізичною особою-підприємцем та установою, ціна послуг з пошиття 1 брюк складає 50 грн. Як

наслідок більшість засуджених отримали в травні 2023 року заробітну плату від 11,8 до 200,00 грн.

Середній показник умовно-дострокового звільнення в установах Державної кримінально-виконавчої служби України у 2023 році становить 32,5 %.

Однак, під час відвідування установи встановлено, що станом на 20.07.2023 під дію ст. 81 Кримінального кодексу України (далі – КК України) підпадав 21 засуджений, комісією розглянуто 21 матеріал та усім засудженим відмовлено в умовно-достроковому звільненні, як таким, що не довели свого виправлення.

Таким чином, через суб'єктивне негативне ставлення адміністрації установи до питання умовно-дострокового звільнення засуджені обмежені в праві бути звільненим з ВК, окрім як після відбуття всього строку покарання.

Аналогічні факти встановлені й під час розгляду матеріалів щодо заміни невідбутої частини покарання більш м'яким та переведенні з колонії максимального рівня безпеки в колонію середнього рівня безпеки, як особи, що стали на шлях виправлення.

Так, під дію ст. 82 КК України підпадало 72 засуджених, комісією розглянуто 72 матеріали, 62 засудженим відмовлено в заміні невідбутої частини покарання більш м'яким, як особам, що не стали на шлях виправлення, стосовно 10 осіб (13,8%) прийнято позитивне рішення.

Під дію ст. 101 КВК України підпадало 25 засуджених, комісією розглянуто 25 матеріалів, 24 засудженим відмовлено в переведенні з колонії максимального рівня безпеки в колонію середнього рівня безпеки, як особам, що не стали на шлях виправлення, відносно одного засудженого (4%) прийнято позитивне рішення, як такому, що стає на шлях виправлення.

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, обумовлених діями або бездіяльністю персоналу установи, а також приймаючи до уваги те, що:

відповідно до підпункту 2⁷ пункту 3 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 № 228, Міністерство юстиції України забезпечує контроль за дотриманням прав людини і громадянина, вимог законодавства щодо виконання і відбування кримінальних покарань, реалізацією законних прав та інтересів засуджених та узятих під варту осіб,

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

1. Розглянути подання та вжити заходів, спрямованих на усунення порушень, виявлених у державній установі «Ладизинська виправна колонія (№ 39)», зокрема:

1.1. Забезпечити приведення норм площі на одного засудженого у секторі для осіб, засуджених до довічного позбавлення волі, у відповідність до вимог національних та міжнародних нормативно-правових актів;

1.2. Вжити заходів щодо недопущення з боку працівників установи поводження, що принижує гідність;

1.3. Вжити заходів щодо фіксації фактів застосування фізичної сили до засуджених та тілесних ушкоджень, які вони отримують в установі;

1.4. Забезпечити засуджених питною водою належної якості та опрацювати питання проведення ремонту водогону установи;

1.5. Привести умови тримання осіб в установі у відповідність до вимог національного законодавства та міжнародних стандартів, забезпечивши при цьому доступ до санітарного вузла в умовах чистоти а також забезпечення права на приватність;

1.6. Забезпечити проведення дезінфекції (дезінсекції) верхнього одягу та постільних речей (подушки, матраци, ковдри) засуджених;

1.7. Вжити заходів щодо належного ведення службових журналів та книг, передбачених Положенням;

1.8. Обладнати в приміщенні лазні примусову припливно-витяжну систему вентиляції та забезпечити право засуджених на приватність;

1.9. Забезпечити дотримання в установі вимог Правил пожежної безпеки;

1.10. Терміново припинити використання приміщення туалету гуртожитку № 1 (відділення соціально-психологічної служби № 3 та № 4) та опрацювати питання щодо проведення ремонтних робіт в даному приміщенні;

1.11. Забезпечити надання засудженим послуг доступу до мережі Інтернет, користування засобами IP-телефонії та використання засобів відеозв'язку через мережу Інтернет;

1.12. Провести роз'яснювальну роботу із засудженими щодо можливості отримання послуги доступу до глобальної мережі Інтернет, надсилання електронних звернень та ознайомити із Правилами внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, затвердженими наказом Міністерства юстиції України від 28.08.2018 № 2823/5, в частині надсилання кореспонденції, яка не підлягає перегляду: Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини, Європейському суду з прав людини, а також іншим відповідним органам міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна, уповноваженим особам таких міжнародних організацій, до суду та прокурору, захиснику в кримінальному провадженні;

1.13. Забезпечити можливість користуватись послугами доступу до мережі Інтернет, відправлення електронних звернень за допомогою планшету засудженими, які проживають в звичайних житлових приміщеннях;

1.14. Забезпечити реалізацію права засуджених на оплачувану працю згідно із законодавством про працю;

1.15. Переглянути практику застосування до засуджених заохочувальних норм (умовно-дострокового звільнення, заміни невідбутої частини покарання

більш м'яким, переведенні з колонії максимального рівня безпеки в колонію середнього рівня безпеки).

2. У спосіб, передбачений чинним законодавством, вжити заходів щодо притягнення винних службових осіб до відповідальності.

Про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк повідомити Уповноваженого.

Звертаю увагу, що відмова органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадових і службових осіб від співпраці, а також умисне приховування або надання неправдивих даних, будь-яке незаконне втручання в діяльності Уповноваженого з метою протидії передбачають відповідальність згідно з чинним законодавством.

Додаток: звіт за результатами відвідування державної установи «Ладизинська виправна колонія (№ 39)» на 13 арк. в 1 прим.

**Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Коноплястий Сергій (050)-967-95-51

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав
людини
№6921.2/23/39.1 від 31.07.2023
КЕП: Лубінець Д. В. 31.07.2023 18:45
5FB77F7B650371D0400000E88D010044560300